

UNDER DANNEBROG

MARINEFORENINGENS MEDLEMSBLAD

ORGAN FOR SØVÆRN OG SØFART

UDGIVET AF MARINEFORENINGEN.

REDAKTØR: AXEL JUEL

12. AARGANG 1925.	BLADETS OG FORENINGENS KONTOR Møntergade 22, Mezz., København K. Telefon Byen 3448.	BLADETS ANNONCEEXPEDITION: E. von Rosen Holbergsgade 10. Tlf. 8907.	HÆFTE I. JANUAR
----------------------	---	---	--------------------

FLAADE ELLER SØPOLITI

Sølieutenant-Selskabet, der er et i 1784 af Søofficerer stiftet maritimt-krigesvidenskabeligt Selskab, af hvilket samtlige tjenstgørende Søofficerer og de fleste afskedigede Søofficerer er Medlemmer, har som sit Bidrag til den stedfindende Forsvars-Debat udsendt en Piece af ovenstaaende Titel og efterfølgende Indhold, som det er »Under Dannebrog« en Glæde at bringe til sine Læseseres Kundskab.

Et Spørgsmaal, som fremsættes hver Gang der hertillands tales om et Forsvar, er: »Hvad kan det nytte?« Og for at gøre Spørgsmaalet saa vanskeligt som muligt, sætter man Sagen paa Spidsen og tilføjer: »Vi kan dog ikke staa os alene imod en eller flere Stormagter, men vil bukke under som i 1864. Vi har jo hverken Folk eller Penge nok.«

Imidlertid glemmer de, der taler saaledes, at man ved de fleste Foretagender i Tilværelsen maa regne med en vis Risiko. Hvis det gælder en Forretning, finder alle det naturligt og rigtigt at foretage den, hvis Risikoen synes passende ringe i Forhold til de Fordele, man kan vente sig af Forretningen. Men det samme maa gælde med Hensyn til en Stats-Forsvar. Hvis Risikoen for at komme til at staa alene overfor en Stormagt er rimelig ringe, fordi andre Stormagter ser deres Interesse i at hjælpe og har forpligtet sig dertil — vel at mærke under Forudsætning af, at enhver Stat agter at forsvare sig selv i Tilfælde af Angreb — saa vil der være god Mening i et Forsvar, fordi man herved opnaar store Fordele, nemlig Udsigten til at kunne bevare Landets Selvstændighed som Stat, og dets Agtelse blandt alle andre Nationer. Et lysende Eksempel herpaa viste som bekendt Belgien under Verdenskrigen i sin Trofasthed mod de indgaaede Neutralitetsforpligtelser.

Hvis man derimod afrunder, vil man — som nedenfor vil blive paavist — ikke kunne forvente Hjælp, fordi Hjælp kun ydes til Selvhjælp og kun til Stater, som ærligt og redeligt bestræber sig for at opfylde deres traktatmæssige Forpligtelser. Disse Forpligtelser kan vi ikke opfylde loyalt, hvis vi afrunder.

Her i Danmark har alle jo kun det Ønske, at blive holdt udenfor Krigen og bevare vor Neutralitet. Men netop for at opnaa de bedst mulige Udsigter hertil, har Danmark ligesom de fleste andre Stater ved international Overenskomst indgaaet visse Neutralitetsforpligtelser, og i samme Hensigt har Danmark yderligere tiltraadt Folkenes Forbund og har herved bundet sig til at overholde Folkeforbundspagtens Forpligtelser.

Vil disse traktatmæssige Forpligtelser nu hindre os i at afruste eller ej? Og hvad Nytte har vi af et Forsvar?

Under Afrustningsforslagenes Behandling i Rigsdagen, vil disse Spørgsmaal naturligvis blive drøftede Mand og Mand imellem Landet over.

Sølieutenant-Selskabet ønsker derfor at bidrage til Besvarelsen af disse Spørgsmaal ved at udsende denne lille Afhandling, der maaske vil kunne tjene til Oplysning som en Art Haandbog, idet bemærkes, at samme, foruden vore Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser, hovedsagelig omhand-

ler Forhold vedrørende Søen og Søforsvaret, da vi som Søofficerer selvsagt ikke kan være sagkyndige paa Landforsvarets Omraade eller kaldede til at udtale os om den bestaaende Hærordning, omend vi er af den Mening, at et Forsvar til Lands er nødvendigt saavel som et Forsvar til Søs.

Det tilføjes, at man ved Affattelsen af denne Afhandling har bestræbt sig for at gøre denne saa sammentrængt og letfattelig som muligt, saaledes at enhver kan forstaa Indholdet, uden at der dertil kræves saglige Forudsætninger i nogen- somhelst Henseende (Kendskab til Folkeret eller lignende), alt med det Formaal, at Afhandlingen kan læses med Udbytte i saa vide Kredse som muligt.

Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelserne.

Hvad er »Neutralitet«? I Korthed kan Neutralitet betegnes som Afholdelse fra at deltage i en Krig mellem andre Lande. I Tidernes Løb har den til en vis Grad udskrevne Lov for alle Lande, som kaldes Folkeretten, nærmere udformet visse Regler, som nøje maa overholdes, hvis man skal kunne forvente, at de krigsførende Parter anerkender et fredeligt Lands Neutralitet. Først og fremmest forlanges, at man ikke i nogen Henseende indblander sig i Krigen, og at man ikke begunstiger nogen af de krigsførende, men forholder sig fuldstændig upartisk.

For saa vidt muligt ved en nærmere Fastsættelse af Folkerettens Krav at begrænse Krigenes Omfang og sikre neutrale Magter mod uberettigede Overgreb, har de fleste Stater i 1917 afsluttet en Række Overenskomster (i Byen Haag i Holland), de saakaldte »Haager Konventioner«, af hvilke 2 har særlig Betydning for den her omhandlede Sag, nemlig angaaende:

Neutrale Magters Pligter under Krig til Lands
(5. Haager-Konvention),

Neutrale Magters Pligter under Krig til Søs
(13. Haager-Konvention).

I denne lille Afhandling vil der selvsagt ikke være Plads for en indgaaende Omtale af de ved disse Overenskomster indgaaede Neutralitetsforpligtelser, men det vil ogsaa være tilstrækkeligt til Belysning af Afrustningsspørgsmaalet at fremdrage de væsentligste af disse Forpligtelser.

Neutrale Magters Pligter under Landkrig omtales ikke nærmere her, da Afhandlingen alene holder sig til Forpligtelser vedrørende Søen.

Derimod vil det være nødvendigt nærmere at omtale den anden af de to ovenfor nævnte Konventioner, nemlig den 13. Haagerkonvention om:

Neutrale Magters Pligter under Søkrig. Disse Pligter er

særdeles talrige. De vigtigste tilsigter at forhindre følgende *Neutralitetskrænkelser*:

Fjendtlige Handlinger maa ikke bringes til Udførelse paa neutralt Søterritorium. (Ved »Søterritoriet« forstaas et Vand-omraade overalt langs Kysten indtil en Afstand paa i Reglen 3 Sømil (3 Fjerdingvej) fra selve Kysten. Søterritoriet har altsaa Form af et Belte udenfor Kysten. Saavel Fastlandet som hver Ø har saaledes et Søterritorium-Belte omkring sig.)

Under Begrebet »Fjendtlige Handlinger« falder — foruden naturligvis direkte Angreb mod neutrale Krigsskibe og *Landgang paa neutral Kyst*, der medfører Interneringspligt, — endvidere en Søkamp, som af de to krigsførende Parter fortsættes ind paa neutralt Søterritorium. Yderligere betragtes som fjendtlige Handlinger fra de krigsførendes Side enhver Standsning og Undersøgelse (»Visitation«) eller Opbringelse af Handelsskibe eller andre Skibe paa neutralt Søterritorium.

Endvidere er det forbudt at lade de krigsførende sætte sig fast paa neutralt Søterritorium (oprette »Basis« eller Havn for deres Flaader) og ligeledes at lade de krigsførende oprette Radiostationer dersteds eller at lade deres Krigsskibe og de af dem erobrede Skibe (»Priser«) opholde sig i neutrale Farvande eller Havne længere end en vis, ganske kort Tid (i Reglen er Opholdsfristen 24 Timer) eller i samme neutrale Havn at modtage flere end 3 af samme krigsførende Magts Orlogsskibe. Yderligere er det forbudt i neutralt Farvand at lade krigsførende Magters Orlogsskibe reparere deres Havarier udover, hvad der netop behøves for at kunne sejle videre, og under ingen Omstændigheder saaledes, at deres militære Styrke forøges. Ligeledes er det forbudt i neutralt Farvand at lade de krigsførende Orlogsskibe forny eller forøge deres Vaaben eller militære Forsyninger eller Besætninger. Dog maa de indtage en vis Proviantmængde og tage saa meget Kul eller andet Brændsel, at de kan naa den nærmeste Havn i deres Hjemland.

Saafermt en krigsførende Magts Orlogsskib ikke forlader en neutral Havn, som det forlanges af den neutrale Magt, er denne berettiget til at internere vedkommende Skib, saaledes at det sættes ud af Stand til at afsejle og paany deltage i Krigen. Samtidig skal Besætningen interneres. Under Verdenskrigen saavel som under tidligere Krige har neutrale Lande almindeligvis fulgt den Regel at internere Krigsskibe, som ikke er i Stand til eller ikke vil afsejle efter 24 Timers Ophold i neutralt Farvand.

Alle disse Neutralitetsbestemmelser vedrørende Krig til Søs er neutrale Magter forpligtede til at overholde, saavidt deres Evner rækker.

Ordlyden af denne Bestemmelse er følgende:

En neutral Magt er, i Forhold til de Midler, hvorover den raader, pligtig at udøve det fornødne Opsyn for at forhindre enhver Krænkelse af de foregaaende (ovenfor omtalte) Bestemmelser i sine Havne eller paa sine Rhede og sit Søterritorium.

Denne Bestemmelses Udtryk: »i Forhold til de Midler, hvorover den neutrale Magt raader« er fra Forsvarsmodstandernes Side her til Lands fejlagtigt fortolket saaledes, at man kan og bør afruste, for saa har man ingen Midler udover et Politi, som kan nøjes med at protestere, men ikke maa bruge Magt.

Hertil maa rent ud siges, at en saadan Adfærd ikke har Udsigt til at blive betragtet som redelig og loyal af de andre Lande, med hvilke vi har afsluttet de her omtalte gensidige Neutralitets-Overenskomster. Intetsteds i Udlandet er man af den Opfattelse, at disse Neutralitetsforpligtelser kan overholdes, naar man afruster og nøjes med et Politi.

Verdenskrigen har afgivet et særdeles tydeligt Eksempel paa Utilstrækkeligheden af Politi i Tilfælde af Neutralitetskrænkelser, nemlig dengang en tysk Krydser »Dresden«, der var undsluppen efter det tyske Nederlag ved Falklandsøerne (ved Sydamerika), søgte Ophold ved en Chile tilhørende Ø i Stillehavet. Efter 24 Timers Ophold vilde det lokale Politi nemlig internere Krydseren, men denne afviste blot Politiet

og blev liggende kampberedt. Kort efter kom to engelske Krydsere og skød den ned, uagtet dette var en Neutralitetskrænkelse, da den tyske Krydser laa paa neutralt chilensk Søterritorium; men den engelske Regering gjorde gældende, at det var berettiget, fordi der ikke var chilenske Orlogsskibe tilstede til at gennemtvinge dens Internering, hvad Politi ikke formaaede.

I 1920 blev Danmark med enstemmig Billigelse af alle Rigsdagens Partier Medlem af Folkenes Forbund og indgik dermed en Række nye Forpligtelser, nemlig Folkeforbundspagts Bestemmelser.

I denne lille Afhandling vilde det føre for vidt at anføre eller blot nævne alle Pagts Bestemmelser; men dette er heller ikke nødvendigt i den foreliggende Sag. Det vil være tilstrækkeligt at bemærke, at Neutralitetsforpligtelserne (Haager-Konventionerne) fremdeles er gældende, og iøvrigt kun nærmere at gøre Rede for Folkeforbundspagts Hovedformaal.

Som bekendt er Pagts Hovedformaal at bevare Freden. Dette søger Pagten opnaaet ved gensidig Forpligtelse for alle Forbundsstater til at afruste saa meget, som hver enkelt Stat selv anser det forsvarligt for sin egen Sikkerhed. Der er altsaa ikke Tale om, at Pagten kræver Afrustning — det anser man endnu for uopnaaeligt i mange Aar — Pagten kræver kun Nedrustning, og denne maa ikke føres saa vidt, at man ikke kan forsvare sig selv eller ikke vil være i Stand til at yde Hjælp sammen med alle andre Forbundsstater, hvis en enkelt Forbundsstat uretmæssigt angribes. Da Aftalen altsaa gaar ud paa, at alle skal hjælpe efter Evne, er det indlysende, at det vilde være et Brud paa Aftalen, hvis een eller flere Stater afruster helt for at slippe for deres Forpligtelser, altsaa slippe for at hjælpe de andre Medlemmer af Forbundet. I saa Fald vil man naturligvis heller ikke selv kunne vente Hjælp, hvis man kommer i Nød.

Ikke desto mindre fortolker Forsvarsmodstanderne Sagen saaledes, at vi ikke har Pligt til at hjælpe andre og derfor godt kan afruste. Om vi saa selv kan vente Hjælp, taler de ikke om.

Men hvad Mening vi end har i denne Sag hertillands, saa har den ikke afgørende Betydning, fordi det naturligvis kommer an paa, hvad den almindelige Opfattelse er i Udlandet, ganske simpelt fordi der er Tale om et Forbund af mange Stater paa Grundlag af gensidige Forpligtelser.

En meget tydelig Fremstilling af, hvorledes man ser paa Sagen i Udlandet, fremkom i 1920, da den engelske liberale (radikale) Premierminister Lloyd George holdt en Tale i Parlamentet angaaende Englands Hjælp til Forbundsstaten Polen mod Sovjet-Ruslands Overfald. Lloyd George sagde herom:

»... Vi har indgaaet en Overenskomst, en Forbundspagt, med de Nationer, som har underskrevet Fredstraktaten, om at tage Tilflugt til andre Fremgangsmaader end den brutale Krigsmethode, naar internationale Stridigheder skal afgøres, men Forbundstankens hele Grundtanke, Betingelsen for dens Godkendelse og Stadfæstelse, afhænger af, at de Nationer, som underskrev, slutter sig sammen for at forsvare de Medlemmer af Forbundet, som ikke kan forsvare sig selv. Hvis dette ikke erkendes, saa er den Forbundspagt en Lap Papir, og endda kun en elendig Lap Papir.... Jeg vil nu meddele hvad de Allierede agter at gøre, saavidt dette er mig muligt uden at give Oplysninger om Forholdsregler, som maatte blive trufne. Det første Punkt gaar ud paa, at intet Skridt vil blive gjort undtagen for at understøtte Polens Eksistens og Uafhængighed. Det andet Punkt er, at vi kun kan hjælpe en Nation, som kæmper for sig selv.«

Her er det sagt saa tydeligt, som man kunde ønske sig det, at der kun vil blive ydet Hjælp til Selvhjælp. Hvis vi afruster, kan vi altsaa ikke vente Hjælp. Den samme Opfattelse er raadende overalt i de andre Forbundsstater. Fra Frankrig er det allerede tidligere blevet sagt os rent ud, at man som Medlemsstat i Forbundet ikke blot kan nøjes med at nyde alle Fordele herved, men ogsaa maa yde noget til Gen-

gæld, ganske ligesom de andre Stater, altsaa ogsaa ved Selvforsvar og ved at yde militær Hjælp, naar vi i Overensstemmelse med Pagten opfordres dertil af Forbundsraadet.

Den Opfattelse, som er raadende i Sverige, Norge, Holland, Belgien, Schweiz, Finland, Estland, Letland, Lithauen og andre mindre Forbundsstater, gaar enstemmigt ud paa, at Afrustning maa medføre, at man ikke ærligt og redeligt kan opfylde Folkeforbundsforpligtelserne.

Det er blevet sagt, at Danmark er for lille og fattigt til at forsvare sig selv eller deltage i et Fællesforsvar af en angreben Forbundsstat. *Men der er over en Snes Forbundsstater, hvis Befolkning er mindre og fattigere end Danmark, herunder Norge, Finland, Estland, Letland og Lithauen, og Schweiz's Befolkning er kun lidt større end Danmarks.*

Schweiz's Opfattelse af Pligten til Selvforsvar er bekendt fra en officiel Udtalelse i 1919, der bl. a. lød paa følgende:

»...Pligten til at sikre vort Territoriums Ukrænkelighed i Tilfælde af Krig paalægger os Forpligtelsen til at holde en tilstrækkelig og vel forberedt Krigsmagt, fordi vi er forpligtede til at forsvare os ved egne Midler.«

Hvis vi nu *afruster* helt, vil vi slet ikke kunne opfylde vore militære Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser. Hvis vi *nedrufter* uforsvarligt og uden Hensyn til Folkeforbundspagten's Forudsætninger om en *samtidig almindelig Nedrustning i alle Forbundsstater*, ja saa vil vi kun i *utilstrækkelig Grad* kunne opfylde vore Forpligtelser, og i saa henseende risikerer vi under en Krig mellem fremmede Magter, at vi — saa snart de ser deres Interesse deri — vil drage os til ansvar herfor, enten ved at *paaføre os Krig* eller ved at *afkræve os uhyre Erstatninger*, og vi vil da ikke kunne paaregne hverken Sympati eller Hjælp af Folkeforbundet, naar vi har Uret ved ikke at opfylde vore Forpligtelser paa en hæderlig og loyal Maade.

Og hvorledes vil det gaa Landet, hvis andre Magter overtager vore Forpligtelser paa *Søterritoriet*, fordi vi har afrustet og selv har berøvet os Midlerne til at opfylde Forpligtelserne? Hvis andre Magters Flaader spærre vore Farvande med Miner, saa kan vi sandsynligvis ikke opretholde Forbindelsen mellem Jylland og Øerne eller med Udlandet, som dengang den danske Flaade udlagde og bevogtede Minespærringerne i 1914—18, hvorved vor Trafik gik sin Gang i de danske Farvande. Hvorledes vil det saa gaa med vore Tilførsler af Kul og Foderstoffer og vor Udførsel af Landbrugsprodukter, naar vore Skibe skal sejle under andres Kontrol i de danske Farvande og Havne? Hvem kan overse Følgerne for vort Pengevæsen (bl. a. Assurancebetingelser) og vor Handel? *Under en Krig mellem fremmede Magter vil vor Afrustningstilstand muligen kunne blive Aarsag til Landets økonomiske Sammenbrud.*

Og naar man overvejer disse Farer bør man ogsaa erindre, at *ikke alle Stormagter er Medlemmer af Folkernes Forbund*. Herved er Faren for Interessesmodsætninger i Europa fremdeles betydelig. Der synes vel heldigvis Udsigt til, at Tyskland vil tiltræde Folkeforbundet, men der er endnu ingen Tegn paa, at *Sovjet-Rusland* vil være villig dertil.

Som Resultat af, hvad der foreligger om alle andre Landes Opfattelse af, hvorledes de her omtalte Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser skal forstaas, maa det fastslaas, at saavel Haager-Konventionerne (Neutralitetsforpligtelserne) som Folkeforbundspagten forudsætter, at enhver Magt har en vis Militærstyrke*, og at man derfor overalt i Udlandet afgjort betragter en fuldstændig Afrustning som utiladelig, fordi den vil være uforenelig med en loyal Opfyldelse af disse gensidige Forpligtelser.

Til Forstaaelse af Flaadens Betydning for Danmarks Neutralitet i Tilfælde af Krig mellem fremmede Magter vil det derfor være naturligt at give en ganske kort Fremstilling af den danske Flaades Virksomhed under Verdenskrigen.

Flaadens Neutralitetsbevogtning under Verdenskrigen.

Da der i den sidste Juli-Uge i 1914 begyndte at indløbe Meddelelser fra Udlandet om en truende Krigsfare, bestemte Marineministeriet sig til i al Stilhed — for ikke at vække Uro i Befolkningen — at gøre Øvelseseskadren, der da var paa Togt, klar til Forsvar, og oprettede samtidig skærpet Udkigstjeneste Dag og Nat paa en Række Fyr- og Lodsstationer for til enhver Tid at kunne holde sig underrettet om eventuelle fremmede Flaadebevægelser i vore Farvande.

Saaledes underrettet kunde man bl. a. følge den fra Norge hjemvendende tyske Flaades Bevægelser fra Skagen gennem Store Belt til Langelands Sydspids, og paa tilsvarende Maade observeredes den fra Rusland og Sverige hjemvendende franske Præsident-Eskadres Hjemrejse i modsat Retning.

Som bekendt udbrod Verdenskrigen den 1. August 1914. Samme Dag udrustedes Flaadens Sikringsstyrke, hvilket praktisk talt betød, at hele Flaaden blev mobiliseret.

Flaaden var kampberedt i Løbet af 24 Timer og udlagde straks de til Københavns Beskyttelse planlagte Neutralitets-Minespærringer (ca. 200 Miner) samt oprettede en Forsvars- og Neutralitetsbevogtning i Sundet og Store Belts sydlige Del, hvor tyske Krigsskibe samtidig var begyndt at bevogte de sydlige Udløb af Sundet og Belterne, fordi man fra tysk Side befrygtede engelske Flaadeangreb.

Den 5. August 1914 opfordrede Tyskland som bekendt den danske Regering til at spærre Store Belt med Miner.

Da man i Danmark maatte befrygte, at et Afslag af denne Opfordring vilde have til Følge, at Tyskland selv spærrede Store Belt og derved krænkede vort Søterritorium og saaledes ogsaa vor Neutralitet, og da man ogsaa maatte befrygte, at Forbindelsen mellem Sjælland og Fyen samt Jylland i saa Fald blev afbrudt, bestemte Regeringen sig til snarest at udlægge Minerne. Det er herved af særlig Interesse at lægge Mærke til, at den fra Forsvarsmodstanderne tidligere fremsatte Anskuelse om *Tilstrækkeligheden af Protest i Tilfælde af Neutralitetskrænkelse* ved denne Lejlighed led et fuldstændigt Skibbrud, idet Forsvarsministeren den 5. August 1914 selv foreslog, »at Mineudlægningen burde ske, da det i Tilfælde af, at Tyskland selv udlagde Miner og besatte visse Punkter paa Sjællands og Fyens Kyst, næppe vilde være muligt at nøjes med en Protest.«

Om Aftenen den 5. August 1914 udsendtes derfor en Eskadre til Store Belt med Ordre til at spærre Beltet mod Angreb saavel nordfra som sydfra og saaledes, at Færgeforbindelsen Korsør—Nyborg var dækket til begge Sider af Minerne. Eskadren saavel som den øvrige Flaade havde Ordre til at yde Forsvar til det yderste i Tilfælde af Angreb eller Landgangsforsøg.

Allerede den 8. August (2 Døgn efter Eskadrens Ankomst) var Store Belt fuldstændigt spærret med danske Miner. At det danske Søforsvar i Store Belt ikke var saa ringe, som man nu fra visse Sider hertillands vil gøre det til, fremgaar af, at vi udlagde 313 Miner, medens der fra tysk Side (Syd for Store Belt) kun blev udlagt 243 Miner. Ganske vist blev disses Antal senere forøget til 580; men Antallet af danske Miner i Store Belt blev da ligeledes forøget til nærlig samme Antal, nemlig 550, og det er ialtfald givet, at vore Minespærringer paa Grund af deres Art (Kabelminer) var mere virksomme end de tyske, idet mange tyske Miner drev bort fra deres Plads. Endvidere bør det bemærkes, at den tyske Bevogtningsstyrke Syd for Store Belt under hele Krigen var betydeligt svagere end den danske Eskadre, der laa ved Korsør og Nyborg.

Man har ogsaa villet give det Udseende af, at Tyskland ringeagtede det danske Mineforsvar i Store Belt. Som afgørende Modbevis vil det være tilstrækkeligt at anføre, at den øverste Chef for den tyske Storflaade, nemlig Admiral Scheer, i sin Bog om Krigen skrev følgende om Muligheden for, at den tyske Flaade efter en Kamp i Nordsøen med den engelske Flaade kunde trække sig tilbage til tyske Havne gennem de danske Farvande:

»Vejen omkring Skagen og gennem Belterne var spærret

for os, fordi de Danske havde spærret denne Passage med Miner.«

Det bør da ogsaa i denne Forbindelse erindres, at det danske Søforsvar i Store Belt foruden Minerne bestod af de til disses Beskyttelse nødvendige Artilleriskibe, *Undervandsbaade*, *Torpedobaade*, *Flyvebaade* og *Batterier i Land*.

Foruden i Store Belt udlagde Flaaden ogsaa Miner i *Lille Belt* Nord for Assens og holdt Miner i Beredskab til Udlægning udfor *Esbjerg* for det Tilfælde, at denne By blev truet fra Søsiden (*Landgangsforløb*).

Hvad *Københavns Søforsvar* angaar, bemærkes, at der foruden de allerede omtalte Miner blev udlagt Miner i *Køge Bugt* og *Drogden*, hvorved Antallet af Minerne udfor *København* forøgedes til ialt 619. Hensigten med *Drogdens Spærring* for de krigsførende Skibes Passage var saa vidt muligt at holde *Krigsoperationerne* paa Afstand fra *København*, saaledes at Byen ikke led Skade under en Søkamp i Nærheden.

Alt i alt udlagde Flaaden ca. 1200 Miner til Beskyttelse af Landets Neutralitet og holdt yderligere over 300 Miner klar til Udlægning paa korteste Varsel (faa Timer) for det Tilfælde, at vi blev trueede med Angreb.

I Begyndelsen af Krigen raadede vi over 4 Kystforsvarsskibe (pansrede Artilleriskibe), 3 Krydsere, 38 Torpedo- og *Patrouillebaade*, 7 *Undervandsbaade* (senere 12), 2 *Mineskibe*, 6 *Inspektionsskibe* og *Kanonbaade*, foruden mindre *Minefartøjer*, *Depotskibe* og *Flyvebaade* m. v., med 55 *Kommandotegn* vajende.

Under *Afrustningsdebatten* har man gentagne Gange fremsat den Paastand, at *Københavns Søforsvar* svigtede den 5. August, fordi *Viceadmiralen* paa *Forespørgsel*, om *København* kunde bombarderes fra Søen, oplyste, at man fra *Køge Bugt* kunde beskyde Byen indtil *Raadhuspladsen*.

Nu er det en ejendommelig Forestilling, at fordi en *Angribers Skyts* i Krig kan naa *Forsvareren*, at *Modstand* alene af denne Grund skulde være haabløs, og det har da *Viceadmiralen* heller aldrig sagt eller ment. Det kan da ogsaa med fuld Ret gøres gældende, at Flaaden kunde have ydet *virkningsfuld Modstand*, saafremt *København* havde været truet, idet vi paa faa Timer kunde have udlagt *Hundreder* af Miner i *Køge Bugt* paa det snævre *Farvandsomraade*, hvorfra Byen kunde beskydes, og yderligere raadede vi over 7 *Undervandsbaade* (foruden den øvrige Flaade) til at imødegaa et saadant Angreb, hvis det var blevet forsøgt. Hvad Miner og *Undervandsbaade* betød som *Trusel* overfor et saadant Angreb, fremgaar særdeles tydeligt af den engelsk-franske Flaades Angreb paa *Dardanellerne* i 1915, da den forsøgte at tiltvinge sig Adgang til *Konstantinopel*, idet Angrebet blev afslaaet med Tabet af 3 store Slagskibe, der sank ved at løbe paa Miner, og yderligere med Tabet af endnu 2 store Slagskibe, der blev sænkede af 1 *Undervandsbaads* *Torpedoer*.

Det var derfor rimeligt at antage, at vor Flaades Neutralitetsforsvar betød en virkelig *Risiko* overfor et *Bombardementsangreb*, som selv en *Stormagtsflaade* maatte betænke sig paa at løbe, naar den ved et saadant Angreb kunde blive saa betydelig svækket, at den derefter ikke kunde tage Kampen op med sine andre *Modstanderes* Flaader, hvis Angreb selvsagt kunde ventes naarsomhelst. Men netop derfor vil man med Rimelighed kunne gaa ud fra, at den danske Flaade ogsaa i saa Henseende maatte betragtes som et virksomt Neutralitetsværn og saaledes svarede til sin Bestemmelse ifølge *Forsvarsordningen*.

Yderligere maa man have Ret til at gaa ud fra, at *København* ikke straks havde givet tabt, hvis Byen var blevet bombarderet. Man kan blot pege paa, at *Paris* og *London* blev bombarderede fra Luften under Krigen og *Paris* desuden med langtrækkende Kanoner (de saakaldte »lange Bertha'er«) i flere Maaned, uden at de blot tænkte paa at opgive *Modstanden*.

Da den første Fare for vor Neutralitet i Begyndelsen af 1914 var overstaaet, efter at *Mineudlægningen* i *Store Belt*

havde fundet Sted, kom Flaadens Virksomhed særlig til at bestaa i at udføre følgende *Neutralitetsopgaver*:

Bevogtning og Forsvar af de med Miner spærrede Farvande.

(Disse var som anført *Minespærringerne* ved *København* og i *Køge Bugt*, i *Store Belt* og i *Lille Belt*. Desuden bevogtedes Adgangen til *Esbjerg* og *Farvandet Syd for Sjælland* m. m.)

Bevogtning af Søterritoriet mod Neutralitetskrænkelser og Kystbevogtning mod Landgangsforløb el. lign.

Beskyttelse af Søarten mellem Landsdelene (Jylland og Øerne) mod Overgreb.

Beskyttelse mod Minefaren ved Uskadeliggørelse af drivende Miner paa Søen og af inddrevene Miner paa Kysten samt ved Ministrygning paa Sejlrouterne.

Konvoiering (Ledsagelse) af danske Handelsskibe mod Overgreb og til eventuel Hjælp i Tilfælde af Minesprængning.

Regulering og Lodsning af Søarten gennem de danske Minespærringer.

Neutralitetsbevogtning ved Island og Færøerne samt ved de vestindiske Øer.

Opretholdelse af Forbindelsen med Island og Færøerne og Tilførsel af Forsyninger dertil, dengang Postskibsforbindelsen maatte indstilles.

Afmærkning af nye Sejlruiter udenom de tyske og engelske Minespærringer.

Opmaaling og Afmærkning af et nyt Sejlløb til Esbjerg, da Byen blev afskaaret fra Havet ved de tyske Minespærringer.

Assistance for vore Amerikadampers Sejlads i vore Farvande. (Ny Sejlroute Vest om Læsø paa Grund af Minefaren).

Regulering af Fiskeriet under Hensyn til Minefaren o. s. v.

I Krigen Løb fremkom et betydeligt Antal af Neutralitetsovertrædelser, nemlig 145, hvoraf dog ca. 25 skyldtes frivillig eller ufrivillig Landing af *Luftfartøjer* (herunder 2 *Zeppelin-Luftskibe*) paa dansk Søterritorium.

Disse 145 Forsøg paa Neutralitetsovertrædelser fordelte sig som følger i Løbet af Krigen:

I 1914: 13.

- 1915: 41.

- 1916: 50.

- 1917: 16.

- 1918: 25.

Desuden forefaldt 19 Tilfælde af krigsførende Krigsskibes Ophold paa dansk Søterritorium under Bevogtning af danske Krigsskibe.

I enkelte Tilfælde *interneredes* krigsførende Magters Skibe og deres Besætninger samt i talrige Tilfælde *Luftfartøjer* og disses Mandskab, alt i Overensstemmelse med Neutralitetsbestemmelserne.

AF stedfundne Neutralitetskrænkelser paa Søterritoriet er den saakaldte »E. 13-Affære« særlig bleven omtalt. Den engelske *Undervandsbaad* »E. 13« forsøgte Natten mellem den 18. og 19. August 1915 at passere ind i Østersøen gennem *Flinterenden* (*Farvandet mellem Saltholm og Skaane*) og kom herved paa Grund paa dansk Søterritorium tæt Øst for *Saltholm*. Det danske Neutralitetsværn (3 *Torpedobaade*) indfandt sig rettidigt, men det lykkedes ikke at forhindre det tyske Angreb paa den grundstødte engelske *Undervandsbaad*. En medvirkende Aarsag hertil var, at *Farvandet* var aabent for Passage af krigsførende Skibe og ikke kunde spærres for disse. En sydfra kommende tysk *Torpedobaad* benyttede sig heraf og aabnede pludseligt paa ganske nært Hold Ilden paa »E. 13«, der laa forsvarsløs og straks blev skudt i Brand. Det danske Neutralitetsværns *Indgriben*, der fandt Sted 2 à 3 Minutter efter at det første Skud var afgivet fra tysk Side, udelukkede imidlertid Muligheden af, at det britiske Flag paa »E. 13« og at selve *Undervandsbaaden* blev taget af Tyskerne, samt at de overlevende Engländerne blev tagne til Fange, hvilket utvivlsomt vilde have skadet den danske Stats Omdømme og indvirket uheldigt paa vort Forhold til Eng-

land. Det tilføjes, at de overlevende Englændere blev bjergede af de danske Torpedobaade.

Af Forsøg paa at *standse (visitere) og opbringe Handelskibe* paa dansk Søterritorium forefaldt ialt 18 Tilfælde, som det med en enkelt Undtagelse lykkedes at afvise rettidigt.

Af Forsøg paa med fremmede Krigsfartøjer at *trænge ind i spærret Farvand* forefaldt 53 Tilfælde som alle afvistes rettidigt — hvorimod det i 44 andre Tilfælde lykkedes tyske *Luftfartøjer* at passere over spærrede Farvande. Det maa dog bemærkes, at der dengang endnu ikke var fastsat internationale Regler for Luftfartøjers Passage, og at man derfor i Lyskland bestred Berettigelsen til at spærre for Luftfartøjer.

I 22 Tilfælde *bevogtede danske Orlogsskibe krigsførende Magters Skibe (Orlogsskibe og Priser) paa dansk Søterritorium eller i danske Havne* og vaagede over, at Neutralitetsbestemmelser om Opholdsfrist, Reparationer, Forsyning med Kul og Proviant m. v. nøje overholdtes. I flere Tilfælde blev Skibe og deres Besætninger *internerede* i Henhold til Neutralitetsbestemmelserne.

Endvidere *interneredes* 17 tyske og engelske Luftfartøjer som Følge af nødtvungen Landing og deraf følgende overskreden Opholdsfrist.

Det tilføjes, at naar et ikke ringe Antal danske (saavel som andre neutrale) Handelsskibe i Krigens Løb er blevne opbragte af de krigsførende Magters Orlogsskibe, da er dette sket *udenfor dansk Søterritorium*, hvor Folkeretten tillader de Krigsførende at undersøge og efter Omstændighederne opbringe alle neutrale Magters Handelsskibe, uden at neutrale Krigsskibe maa forhindre det.

Imidlertid er kun faa Handelsskibe blevne opbragte i Kattegat, Sundet eller Belterne, fordi Trafiken til England blev ledet fra dansk Søterritorium — hvor Handelsskibene ledsagedes («konvojeredes») af danske Orlogsskibe — til svenske Søterritorium (ved Helsingborg), hvorfra de stod videre over svensk og norsk Søterritorium nordpaa, indtil de i Sikkerhed kunde passere Nordsøen. Saaledes er eksempelvis vore Eksportbaade (med Landbrugsprodukter til England) blevne konvojerede i 73 Tilfælde.

I den vestlige Del af Kattegat ledsagedes danske Handelsskibe i talrige Tilfælde paa Søterritoriet langs Jyllands Østkyst til Skagen, hvorfra de i Reglen kunde slippe over Skagerak om Natten.

Da der fra engelsk og tysk Side blev udlagt Miner i Kattegat ved Slutningen af Krigen, blev der til Regulering af Trafikruterne udenom de farlige Minefelter udlagt et betydeligt Antal Sømærker, og danske Orlogsskibe udførte Minestrykning paa Ruterne til Sikring mod Minefaren. Saavel paa disse Ruter som ved Passagen af de danske Minespærringer ordnedes Handelsskibenes *Lodsning* af de forskellige danske Eskadrechefer og øvrige kommanderende Søofficerer, hvem Lodserne var underlagte. Uagtet der ialt var Tale om ca. 120,000 Lodsninger, forefaldt der kun *én* Minesprængning under Lodsning, idet et Skib blev sænket ved at sejle paa en fremmed Mine.

Eftersøgningen af *drivende Miner* paa Søen og Uskadeliggørelsen saavel af disse som af de paa Kysten *inddrevne Miner* spillede en betydelig Rolle og paalagde Flaaden en omfangsrig Opgave.

Under selve Krigen uskadeliggjordes ca. 5800 Miner, hvilke Antal i de paafølgende Aar efterhaanden forøgedes til over 10,000. Af Torpedoer uskadeliggjordes 27.

Af drivende Miner uskadeliggjordes henimod 500, hvoraf ca. 30 i Sundet, ca. 130 i Store Belt i Nærheden af Færgeruten, ca. 150 ved Skagen og ca. 80 udfor Jyllands Vestkyst. Af inddrevne Miner uskadeliggjordes alene paa Jyllands Vestkyst ca. 5000 i de 4 Krigsaar.

Paa Færgeruterne i Sundet og i Store Belt krævedes Sikringen af Færgeruterne mod Minefaren betydelige Anstrengelser af Flaadens Torpedo- og Patrouillebaade. Under Hensyn til Strømmens Retning og Fart afsøgte da disse Farvande for drivende Miner før Færgernes Passage. Efter Aftale med

Statsbanernes Ledelse var det overladt Eskadrecheferne at standse Færgernes Afgang, naar Snetykning, Taage eller andre Forhold havde umuliggjort en virksom Eftersøgning. Uagtet det hermed forbundne Ansvar ikke var ringe, blev Trafiken dog kun i faatallige Tilfælde standset eller forsinket. I Tilfælde, hvor man ikke følte sig sikker, altsaa særlig i usigtbart Vejr, ledsagedes Færgerne af Torpedobaade, hvilket var meddelt Færgernes Førere, men blev hemmeligholdt for Passagererne for ikke at forurolige disse. Paa lignende Maade ledsagedes Aarhus-Damperne under tilsvarende Forhold, naar der befrygtedes Minefare i Kattegat.

Det bemærkes, at der ved Arbejdet med at uskadeliggøre Miner i Løbet af Krigen omkom 9 og saaredes 7 af Flaadens Personel. En Torpedobaad blev havareret ved Minespængning i Store Belt, men bjergedes.

I Løbet af Krigen omkom som Følge af Ulykker under Flaadens Neutralitetstjeneste (Minesprængninger, Flyveulykker m. m.) ialt 27 og saaredes 16.*)

Da *Esbjerg* under Krigen blev afskaaret fra Forbindelse med Havet ved tyske og engelske Minespærringer tæt op til dansk Søterritorium, udførte Flaaden en Opmaaling og Afmærkning af et nyt Sejlløb paa Søterritoriet, saaledes at Forbindelsen ad Søvejen genoprettedes.

Endvidere bemærkes, at danske Orlogsskibe assisterede de danske Amerikadamperes Sejllads, da disse paa Grund af de engelske og tyske Mineudlægninger i Kattegat maatte lægge deres Rute vesten om Læsø og Anholt. Herfor rettede »Det Forenede Dampskibs-Selskab« en Takskrivelse til Marineministeriet.

Yderligere assisterede Flaadens Skibe i adskillige andre Henseender under Krigen og efter Vaabenstilstanden. Her skal blot anføres *Opretholdelsen af Forbindelsen med Færøerne og Island* (herunder Tilførsel af Proviant og andre Fornødenheder), da Passager- og Godsfarten i nogen Tid standsedes af de Krigsførende.

Efter Vaabenstilstanden bevogtedes Farvandene mod Sovjetskibe, bl. a. blev et saadant afvist fra København af danske Orlogsskibe. Yderligere bevogtedes Lille Belt, da man befrygtede Indfald af Urostiftere fra Sønderjylland og Invasion af russiske Krigsfanger derfra til Fyen.

Den 19. December 1918 udtalte fhv. Minister *Klaus Berntsen* følgende i Folketinget:

»Der er fra flere Sider udtalt, at vi fra alle Sider maa anerkende den Sømandsdaad, der er øvet under de farefulde Forhold, som vi har levet under i den Tid, Krigen har været. Men alle de anerkendende Ord, der er faldet om den danske Sømandsstand, har hidtil været helliget den Del af Sømandsstanden, der tjener i vore Handelsskibe. Jeg for mit Vedkommende finder Anledning til ogsaa at udtale en Tak for den Dygtighed og Energi, Aarvaagenhed og Paapasselighed, der er udvist under Krigsforholdene af den Del af Sømandsstanden, der er ansat i den danske Marine. Thi det er under meget farefulde Forhold, den danske Marine har sørget for at sikre Overfartsforholdene mellem Korsør og Nyborg, hvor der ofte har været drivende Miner, Miner, der har revet sig løs under Storm og er drevet op i Beltet; i Vintermaanederne med de korte Dage har der været Brug for stor Aarvaagenhed og Paapasselighed, og det er lykkedes at sørge for, at Søfartsforbindelsen har kunnet foregaa med Færgerne, uden at der er sket Sammenstød eller Ulykker. Endnu vanskeligere Forhold har der været i den nordlige Del af Kattegat, hvor de krigsførende Magter ikke blot har udkastet drivende Miner, men hvor de har anbragt faste Miner. Der har den danske Marines Mandskab ikke blot maattet passe paa at holde Farvandet ryddeligt for drivende Miner, men de har ogsaa under store Farer maattet optage faste Miner for at sikre Adgangen til de danske Havne. Endelig vil jeg gøre opmærksom paa, at Mandskabet paa vore Fyrskibe, der jo ogsaa hører under Marinen, trofast har holdt deres Vagt, uagtet de drivende Miner tidt truede disse Fyrskibe, der ligger forankrede. Fyrskibene har, med Undtagelse

*) Af døde: 6 Officerer, 5 Underofficerer og 16 Menige. Af Saarede: 2 Officerer, 2 Underofficerer og 12 Menige.

af nogle ganske enkelte, ligget ude hele Tiden, og naar de er blevet inddraget, er det ikke, fordi Mandskabet har bedt om at faa Skibet inddraget, men fordi det paa Grund af baade faste og drivende Miner har været umuligt at forsyne dem med Levnedsmidler og Materiel. Jeg vil derfor benytte Lejligheden til at bevirke, at der fra denne Talerstol ogsaa lyder en Anerkendelse og en Tak for den Sømandsdaad, der er øvet af den Sømandsstand, der har tjent i den danske Marine under disse farefulde Forhold.«

Endvidere anføres, at Bestyrelsen for *Krigsforsikringen for danske Skibe* i Maj 1919 tilskrev Bestyrelsen for »Dronning Alexandrines Marine-Fond« følgende:

»Ved Konvoyeringen af de i Institutet forsikrede Skibe, ved Angivelse af forsikrere Ruter, Udlevering af Fartøjer til Hjælp for Navigationen, Opsøgning og Ødelæggelse af drivende Miner samt ved Optagelse af de af de krigsførende Nationer udlagte faste Miner, hvorved desværre ikke faa Menneskeliv er gaaet tabt, og paa flere andre Maader har den danske Marine utvivlsomt bidraget betydeligt til at forøge Sikkerheden under Sejladsen i vore Farvande.

I Erkendelsen af den store Tjeneste, der herved er ydet Institutet, idet dets Risiko er blevet formindsket i samme Grad, som Sikkerheden er forøget, har Institutets Bestyrelse vedtaget at bevilge et Beløb af 200,000 Kr. til »Dronning Alexandrines Marine-Fond«.

(sign.) N. Neergaard.

Af ovenstaaende Fremstilling vil det fremgaa, at kun ganske enkelte af de omtalte Opgaver kunde være løst af Politifartøjer, saasom at redde Passagerer og Mandskab fra minestødte Færger o. a. l. Men til Løsning af de Opgaver, der paahviler os i Henhold til Neutralitetsforpligtelserne, kan kun Orlogsfartøjer anvendes. At Flaaden ikke kunde have klaret sig med færre Skibe og mindre Personel, end man dengang raadede over, fremgaa af den Kendsgerning, at alle Flaadens Reservebefalingsmænd var til Tjeneste, og at det blev nødvendigt at leje adskillige Koffardskibe, der anvendtes, hvor Forholdene tillod det.

Hvis vi havde været afrustede ved Krigens Begyndelse og kun havde haft den i Afrustningsforslaget paatænkte »Statsmarine«, vilde de danske Farvande og særlig Store Belt have været en Fare for saavel England som Tyskland, fordi Danmark da ikke havde haft noget Middel til at afværge Neutralitetskrænkelser fra den ene eller den anden af de krigsførende Parter. Vi havde da ikke kunnet udlægge Minerne i Store Belt, og vi véd nu, at man fra tysk Side vilde have spærret Store Belt, hvis vi ikke havde gjort det. Men hvis Danmark havde været afrustet, var en fremmed Udlægning af Miner i Store Belt afgjort ikke Sikkerhed mod Indfald i Østersøen. Tyskland vilde da antagelig have befrygtet en engelsk Landgang paa Sjælland, fordi en saadan vilde medføre, at Minerne i Store Belt kunde ryddes og herved Vejen til Østersøen ligge aaben for den engelske Flaade.

Frygten herfor vilde da sandsynligvis have foranlediget den tyske Krigsledelse til at komme England i Forkøbet ved at besætte hele Danmark og befæste begge Kyster ved Store Belt og Lille Belt samt Adgangen til Sundet.

Men i saa Fald var Danmark blevet Krigsskueplads.

Vor Protest vilde da intet betyde, og vi kunde ikke vente Sympathi eller Erstatning fra nogen Side, fordi vi ved at afruste fortsættelig havde sat os selv ude af Stand til at opfylde de af os underskrevne Neutralitetsforpligtelser.

Slutningsbemærkninger.

I Militærkommissionens Betænkning af 1922 udtalte Fler-tallets Repræsentanter følgende:

»Det vi tilsigter som Maal for vor kommende Militærordning er, at vort Land sættes i Stand til at yde en Førstemodstand mod Angreb udefra, indtil Assistance fra Forbundet kan indtræffe, og det bør derfor ogsaa herved tages i Betragtning, at den Modstand, vi yder, maa være af en saadan Styrke og Effektivitet, at man fra fremmed Magts

Side betænker sig paa Angreb, fordi de Fordele, der forventelig vil kunne opnaas, ikke opvejer Risikoen.«

Her har vi altsaa netop den Tanke lagt til Grund for Forsvarsordningen af 1922, som kort forinden var udtalt af Englands Premierminister *Lloyd George*, nemlig, at ethvert Land maa forsvare sig selv, naar det skal kunne forvente at blive hjulpet af de andre Lande.

Endvidere hævdede de forsvarsvenlige Partiers Repræsentanter i Militærkommissionen følgende om de Forslag, som nu betegnes som *Forsvarsordningen af 1922*:

»... De Forslag, vi fremsætter, tilsigter at muliggøre en Gennemførelse af Forbundspagtens Krav med Hensyn til Opfyldelse af dens Forpligtelser, idet vi samtidig maa betone, at det har været vort Formaal at søge Udgifterne hertil nedbragt saa meget som Forholdene tillader, uden at Grænsen for det forsvarlige herved er overskredet. Med en Indskrænkning i vort Militærvæsens Omfang, der medfører en væsentlig Formindelse*) af Udgifterne, mener vi, at Danmark for sit Vedkommende yder sit utvetydige Bidrag til Gennemførelse af Forbundspagtens Krav om Rustningernes Indskrænkning til det Minimum, som er foreneligt med Landets Sikkerhed og den fælles Gennemførelse af de internationale Forpligtelser.«

Paa dette Grundlag fastsattes da Søværnsloven af 1922, hvis første Afsnit (§ 1) paalægger Flaaden følgende *Hovedopgave*:

»At forsvare Danmarks nationale Sikkerhed, dets Højhedsret og Neutralitet i Overensstemmelse med Folkeforbundspagten og indgaaede Konventioner og med dette Formaal for Øje at udføre Kystbevogtningstjenesten og Neutralitetsbevogtningen af Soterritoriet, sikre Forbindelsen mellem Landsdelene, sikre Trafiken i Farvandene, beskytte danske Handelsskibe o. lign.«

Da Rigsdagspartiernes Repræsentanter i Militærkommissionen i 1922 ønskede at høre en saglig Udtalelse fra Flaademyndighederne om Søværnsordningen, udtalte *Viceadmiralen* (Flaaden øverste Admiral) og *Chefen for Flaadens Stab* (Marinestaben**) bl. a. følgende herom:

»... Vi betragter Lovforslaget om Søværnets Ordning med dertil hørende Budgetudkast som et Udtryk for, hvor langt man af tvingende økonomiske Hensyn kan gaa ned med Udgifterne paa alle Omraader uden at udelukke Muligheden for, at Flaaden skal kunne løse de i Lovforslaget angivne Opgaver.«

Endvidere paapegede Flaademyndighederne Lidenheden af det Beløb, der aarlig var ansat til efterhaanden at erstatte udslidte og forældede Skibe (den saakaldte »Nybygningskonto«) og fremhævede stærkt, at en yderligere Formindelse af de aarlige Udgifter til Søværnet vilde medføre, at Skibenes og Besætningernes Brugbarhed vilde blive forringet saa betydeligt, at man i saa Tilfælde ikke mere kunde forvente, at Flaaden skulde kunne løse de Opgaver, som Loven krævede af den.

Man ser heraf, at Flaaden i 1922 viste fuld Forstaaelse for, at der maatte spares overalt paa Grund af den økonomiske Ulykke, der havde ramt Landet, og der blev som allerede anført sparet ikke mindre end ca. en Fjerdedel af Udgifterne til Søværnet. At Marinens Sagkyndige paatog sig et betydeligt Ansvar ved at sige god for, at Søværnsordningen af 1922 var brugelig til Trods for en saa stor Formindskelse som ¼ af de tidligere Udgifter, er indlysende.

Men det vil derfor ogsaa desto bedre kunne forstaaes, at man nu, kun 2 Aar efter, og under de samme Forhold i Europa, ikke vil kunne se sig i Stand til saglig at sige god for yderligere Nedskæringer af Udgifterne til Søværnet (Søværnets Budget), uden at de andre Lande ogsaa nedrunder.

*) Søværnsudgifterne blev nedsat meget betydeligt, nemlig omtrent med en Fjerdedel.

**) Marinestaben svarer til Hærens Generalstab. (Under den tidligere Ordning benævnedes den »Flaadens Stab«).

Saalænge Landet vil fastholde det af de forsvarsvenlige Partier indtagne Standpunkt om, at det fremdeles — og da ikke mindre efter Genforeningen med Sønderjylland — er vor Pligt at forsvare Landet, saaledes som vore Forfædre har gjort det i 1000 Aar, og at denne Pligt yderligere er paa-krævet som Følge af de af os indgaaede Neutralitets- og Folkeforbundsforpligtelser, saalænge vil det være nødvendigt, at vi opretholder et virkeligt Forsvar, og ikke et Neutralitetspoliti, som paatænkt i Afrustningsforslaget, eller et Skinforsvar, hvilket vilde blive Tilfældet, hvis vi nu nedrustede yderligere uden at afvente den af Folkeforbundet bebudede Nedrustningskonference, der som allerede omtalt forudsætter, at en Nedrustning foretages i Overensstemmelse med Forbunds- og Forbundspagtens Bestemmelser og af alle Staterne efter en fælles Plan og paa Grundlag af fornøden Sikkerhed.

Vi bør derfor nu hverken afruste eller nedruste alene, men foreløbigt afvente den kommende Nedrustningskonferencens Resultater.

Hvis vi ikke afventer den, men afruster eller nedrunder yderligere, vil vi sætte os selv ude af Stand til at opfylde de af os underskrevne internationale Forpligtelser og saaledes bringe Danmarks Neutralitet og Selvstændighed i Fare.

Vil det ikke en Gang være muligt for os alle i Danmark at ophøre med at gøre Landets Forsvar til et partipolitisk Spørgsmaal? Vil det ikke være mere rimeligt og naturligt at betragte Udgifterne til Forsvaret af Neutraliteten mod

Krigsfare paa samme Maade som Udgifterne til Assurance mod Ildbrand?

Imidlertid er det sikkert, at enhver Vælger i Danmark, Mand eller Kvinde, vil komme til at staa overfor et tungt, personligt Ansvar, saafremt vi ved Valg eller Folkeafstemning skal afgøre, om vi skal afruste eller ej. Det er utvivlsomt Landets Skæbne, der staar paa Spil.

Alle her i Landet er enige om at gøre, hvad der kan gøres for at holde Danmark udenfor Krig, og netop med det Formaal for Øje har vi underskrevet Neutralitets- og Folkeforbundsbestemmelserne, der har til Formaal at undgaa Krig.

Nu som tidligere strides vi hertilands om Fortolkningen af disse Bestemmelser og Forpligtelser, men da disse er gensidige mellem alle de paagældende Stater, kan det ikke nytte, at vi tager Skyklapper paa og nøjes med vor egen private Fortolkning af disse Forpligtelser. Det skulde man tro var indlysende og ubestrideligt.

Lad os derfor afvente, hvad Folkeforbundets Jurister og Folkeretskyndige siger, og hvad der bestemmes i den kommende Nedrustningskonference.

Det vil nemlig være nødvendigt for Landets Sikkerhed i Fremtiden, at Grundlaget for vore Overvejelser om Muligheden for at afruste er i Overensstemmelse med de andre Staters Opfattelse af disse internationale Forpligtelser.

FORENINGSMEDDELELSER M. M.

Under Medvirkning af Arkitekt E. W. Marston og Grosserer Vald. Schou

Ved Kuren paa Amalienborg Torsdag d. 8. ds., overbragte Hovedforeningens Formand Hs. Majestæt Kongen Marineforeningens Hilsen i Anledning af Aarsskiftet. — De mange skriftlige Opfordringer fra gamle Veteraner til Formanden med Ønsket om at bringe deres Tak frem til Kongen, da de ikke saa sig i Stand til selv at frembære den personlig paa Grund af vaklende Helbred, den barske Aarstid og de lange Rejser, blev opfyldt ved denne Lejlighed. Hs. Majestæt bød Formanden at bringe de gamle Hædersmænd en Hilsen.

AARHUS-KREDSSEN

Siden Kredsen store og udmærkede Fest for Veteranerne, har der været afholdt en Sommerudflugt og andre Møder, hvor man under forskellig Form har tilbragt fornøjelige Timer sammen. Ved Generalforsamlingen 24. Septbr. genvalgte Formanden og til Erstatning for de afgaaende, Skrædermester *Daugaard*, Skibshdl. *Johansen*, pens. Lods *Holm* og Restauratør *Carl Jensen*, valgte Fuldmægtig *Holm*, Skrædermester *Daugaard*, Frilagerarbejder *Rose* og Direktør *Buchtrup*.

I September Maaned havde man tilrettelagt en større Festlighed med Foredrag og Bal paa Hotel »Royal« og her til var indbudt ca. 100 Tjenstgørende og Værnepligtige fra Eskadren, men den sørgelige Ulykke, der ramte denne ved at Søjtnant *E. Nielsen* druknede, bevirkede, at Festligheden blev udsat.

Den 7. December var Øvelsesdivisionen med Kommandør *Amdrup* som Chef her i Byen, og ved velvillig Imødekommenhed fra Kommandørens Side var det lykkedes Foreningens Formand, Konsul *Anton C. Nielsen*, at faa den paatænkte Fest bragt i Stand. Den blev afholdt og forløb under de festligste Former, man kunde ønske sig, og der deltog ialt ca. 350 Mennesker. Med stor Glæde og Interesse hørte man Hr. Søjtnant *Rostock-Jensen* tale om »Teddy«s sidste Rejse til Grønland og saa hans udmærkede Lysbilleder. Kl. 9½ gik man i Gang med Kaffen, og fordelt over Royals Palmehave og Selskabssale, tilbragte man en Timestid, medens Orkestret musicerede. Der blev budt velkommen af Formanden, talt for Marinen af Næstformanden, Direktør *Preben*

Buchtrup, for Marineforeningen af Kommandør *Amdrup*, for Flaget af Foreningens Æresmedlem, Skorstensfejermester *Bredal*, for Danmark af Formanden. Kl. 10 spillede Orkestret op til Dans.

NAKSKOV-KREDSSEN

Søndag den 2. Novbr. havde Bestyrelsen indbudt paa Foredrag samt en lille Svingom. Bygningsinspektør *Lehn* holdt et historisk Foredrag, som lønnes med Bifaldsklap. Efter Foredraget var arrangeret fælles Kaffebord, hvor Taler og Sange vekslede. Derefter tog Dansen sin Begyndelse. Kl. 12 haledes Flaget ned, og først Kl. 2 kunde der pibes »klar ved Køjerne«.

I December afholdtes Andespil i Forening med den her-værende Sejlklub. Efter Spillet var fælles Kaffebord, ved hvilket taltes for Kongen. Derpaa en livlig Dans, som først sluttede Kl. 2. — En Aften til stor Fornøjelse for begge Foreninger.

HIRTSHALS-KREDSSEN

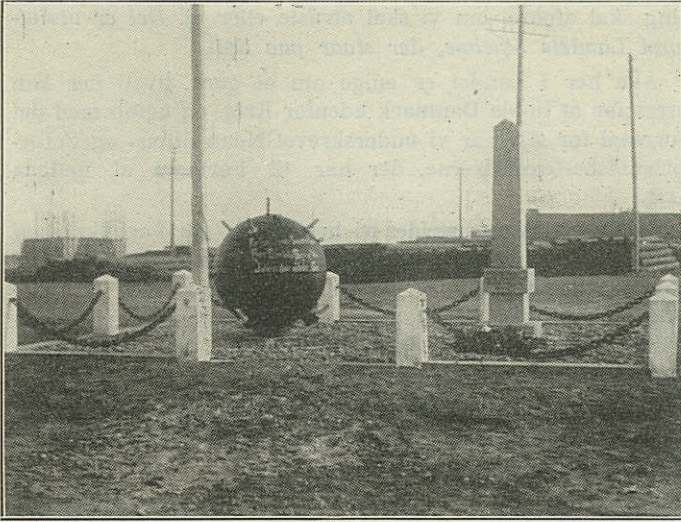
Søndag den 21. December 1924 afsløredes en Mindesten i Hirtshals for de forulykkede danske Sømænd i Verdenskrigen.

Ved 4-Tiden ankom Pastor *Bitsch Horne* til Havnepladsen, hvor en stor Menneskemængde var samlet for at overvære Højtideligheden.

Pastor *Bitsch* indledede med følgende: »Hvad der skal foregaa her i Dag, og hvorfor vi er kommen sammen saa

Høbenhavnskredsens Generalforsamling finder Sted Torsdag den 19. Februar Kl. 7½ pr. i Weinolds Lokaler, Nørrevold 23. Emblem skal bæres. Medlemskort skal forevises. Bestyrelsen.

nær det Hav, vi baade frygter og elsker, véd enhver god Hirtshalsborger. Det er den danske Sømand, der i den store Krig under ulige Vilkaar satte Livet til, det er ham vi gør Honnør for i Dag. Vi var ikke med i Krigen, han var med, ikke i Kongens Klæder, men i sit civile Sømandstøj. Aldrig

har han haft et godt Lov paa sig, hvad enten han stammede fra Marstal eller fra Svendborg eller fra Vestkysten, og han svigtede heller ikke paa Prøvens Dag.«

Og Taleren sluttede saaledes:

»Det er os en Hjertesag at rejse denne Mindesten, saa meget mere, som den ogsaa kan fortælle om nogle faa kække Sømand, hvis Navne vil være kendt af de fleste her og elsket af dem, der med de stærkeste og ømmeste Baand var knyttet til dem.

Denne Sten skal for Efterslægten vidne om blodig Uretfærdighed, øvet mod sagesløse brave Sømand og hviske til hver Vandringsmand, der staar stille foran den:

Ære være deres Minde!«

Efter at Præsten havde sluttet Mindetalen og Stenen var afsløret, takkede Dykker *Jensen* for de smukke og varmtføjle Ord, ligesom han takkede alle fra Hirtshals, Hjørring, Tornby, Aalborg og København, der havde bidraget til, at Mindestenen kunde rejses. Han sluttede med i Bidragydernes Navn, at nedlægge en smuk Krans med røde og hvide Tulipaner samt røde og hvide Silkebaand for Foden af Mindestenen.

GRENAA-KREDSSEN

Den 29. December — paa Foreningens 10 Aars Stiftelsesdag — fejredes Julefesten paa Badshotellet, og Tilslutningen af Børn var større end nogensinde tidligere og en Mængde voksne havde givet Møde, saa Hotellets ikke altfor overdrevne Plads, var optaget til sidste Tomme.

Kl. 6 samledes Børnene i Forlokalerne, hvorfra de til Tonerne af »Holmens faste Stok« marcherede ind i den festligt pyntede Sal, hvor Flaget hejstes, hvorpaa Børnene istemte »Kong Christian« og Havnefoged *Bilde* bød alle velkommen, men dog særlig de yngste og var glad fordi saa mange havde troppet op til denne Fest. Saa gik Dansen lystigt. Kl. 8½ var der en lille Pause, i hvilken der serveredes Chokolade. Havnefoged *Bilde* mindede her om Foreningens 10 Aars Fødselsdag og under hvilke Forhold, den blev stiftet (5 Maaneder efter Verdenskrigens Udbrud), og talte om Flaget og Flagets Betydning. En smuk Sang af Digteren *Åxel Juel* blev afsunget. Ved hver Kuvert var henlagt en Gave, en Halskæde med Silhuet til Pigerne og forskellige fornøjelige Ting til Drengene. Endvidere var der et Lotterinummer til hver, og da Lotteriet senere blev trukket, viste det sig, at alle fik Gevinst. Med et 3-foldigt Hurra for Marineforeningen og dens Formaal, hævdedes Bordet og Dansen fortsattes. Kottilonen bestod af forskelligfarvede Huer og en lille Klapper, med hvilken Børnene slog i Takt til Musikken, blev udleveret til baade Drengene og Pigerne, hvorefter Salen blev bengalsk belyst, et Arrangement, som vakte Jubel.

Kl. 12 blev Flaget halet ned. Den officielle Del af Festen var hermed endt.

I Anledning af Stiftelsesdagen var der indløbet en telegrafisk Lykønskning fra Hovedforeningens Formand, Kommandør *Kiær*.

BORNHOLM-KREDSSEN

afholdt Juletræsfest Mandag den 29. December 1924 i Haandværker- og Industriforeningens Lokaler for Medlemmer med Børn. Tilslutningen var god og det festligt smykkede Jule-

træ, den gode Musik og ikke mindst den gode Stemning, bidrog til, at det blev en virkelig Festaften. Børnene samledes i den lille Sal, og paa Slaget 7 gik Døren op til den store Sal, hvor Juletræet straalende alle de festslyngede Børn i Møde. Man sang Julesalmerne, medens Børnene dansede om Træet. I sin Velkomsttale henvendte Formanden sig særlig til Børnene.

Der uddeltes en Pose Godter til hvert Barn og ligeledes trakteredes Børnene med en Kop Chokolade.

Adjunkt *Stahelkunoff* læste nogle fornøjelige Julefortællinger, der særlig vandt Børnenes Bifald.

Kl. 10 var Festen for Børnene forbi og nu spillede Musikken op til Dans, hvorefter de voksne svingede sig til Kl. 1.

RANDERS-KREDSSEN

afholdt Mandag den 29. December sin store aarlige Fest: Julefesten i Klubbens Lokaler. Festen havde som sædvanlig en næsten overvældende Tilslutning, som nødvendiggør større Lokaler i Fremtiden.

Paa sædvanlig Maade indlededes Festen, efter at Børnetoget var marcheret ind, med Flagets Hejsning, hvorefter Formanden talte smukt om Julens Betydning for saavel store som smaa. Nu begyndte Dansen om Træet og Uddeling af forskellige gode Sager til Nydelse og Fornøjelse. Efter en Stunds Forløb, blev der pebet til Plads i Salen og Lyset blev dæmpet. Forventningsfuldt stirrede alle Øjne mod Døren, Musikken spillede »Vift stolt paa Kodans Bølge« og ind rullede en prægtig Fregat — Kopi af »Jylland« — med alle Lanterner elektrisk oplyst og afgivende Saltskud fra en i Bunden anbragt Mekanisme. Det var en Overraskelse fra 3 af Foreningens ivrige Medlemmer og den vakte selvfølgelig fortjent Jubel, som forhøjedes, da det viste sig, at den var lastet med 150 dejlige store Appelsiner, som nu uddeltes. Efter Udlosningen gik den endnu et Par Gange Salen rundt og afsluttede saa sit Togt, hvorefter Dansen fortsattes til Kl. 10½, hvor de fleste af Børnene skjede ud og de voksne tog fat med friske Kræfter, som holdt sig til langt ud paa Natten.

ESBJERG-KREDSSEN

afholdt Tirsdag den 30. December sin første Juletræsfest. Festen, som afholdtes paa Paladshotellet i den store Sal, havde samlet 320 Børn, saa da Døren aabnedes Kl. 6 og Børnene til Tonerne af »Vift stolt paa Kodans Bølge« marcherede ind til det festligt og med Mængder af Lys pyntede Juletræ, tændtes straks i alle Barneøjnene en forventningsfuld Glæde. Da Indmarchen var til Ende, holdt Formanden, Ingeniør *Klæbel*, en ganske kort Velkomsttale til Børnene og ønskede for dem, at de maatte faa en fornøjelig Aften ud af det saaledes, at de altid vilde være glade for at komme til Fest i Marineforeningen og meddelte til Slut, at Julemanden var indbudt til Festen og vilde komme til Stede. Musikken intonerede derefter: »Glade Jul, dejlige Jul« og Dansen om Træet tog sin Begyndelse. Da denne Julesamle var sunget, traadte Julemanden, en af de rigtige med lange graa Strømper, hvidskurede Træsko med blanke Beslag, iført sin fineste Julefrakke og hvad ellers hører til, ind og ønskede Børnene en glædelig Jul, hvorefter han sang for til de kendte gamle Julesalmer og Børnesange.

Imidlertid var en anden af Børnenes gode Bekendte, »Mester Jakel«, arriveret. Mester Jakels Dukker holdt Børnenes Interesse fangen fra først til sidst. Da Mester Jakel havde sagt sit sidste Ord for den Aften, tog Børneballen sin Begyndelse. Kl. 8½ gjorde Julemanden atter sin Entré og denne Gang i Selskab med to smaa Julenisser. Den ene af Nisserne var i Bil, udstyret med elektrisk Lys og do. Tudehorn, trækende en Paahængsvogn med et lille Udvalg af Aftenens med Spænding imødesete Julegaver. Der var herefter Uddeling af Poser og Julegaver til alle Børnene. Kl. godt 9 sluttede Festen for Børnene med at Formanden tookede Børnene for den gode Orden og smukke Maade, de alle havde moret sig paa. Efter en ganske kort Pause tog de voksne Gulvet i Besiddelse og Salen var straks et Hav af glade Mennesker, der dansede det sidste af Julen og det gamle Aar ud.

„PRÆSTELUSEN“

AF G. KRAGH

(Fortsat).

»Det havde ogsaa været meget kønt og rigtigt af Dig, Cavellius, dersom der ikke havde været nogen anden Udvej. Men han gik jo og regnede ud, hvordan han skulde faa reddet Skuden, saa derfor maatte han hellere foreløbig hjælpe de Ferskvandsmatroser med at navigere hende end risikere en Stranding!« svarede Sivert.

»Næste Morgen havde Prisemesteren sovet sin Rus ud og

begyndte at interessere sig for sin Pligt. Han fik fat i et Kort og kiggede i det, — han saa paa Kompasset og kløede sig i Nakken, — og sendte saa Bud efter Peder Knudsen for at faa ham til at lægge Kurslinien op til Anholt. Og det gjorde Skipperen.

Efter et Par Døgn eller tre, for Vinden var jo ikke lige god hele Tiden, naaede de Konvojens Samlingssted norden for Øen og ankrede der. Konvojen bestod af en Snes Koffardimænd under Ledsagelse af 2 engelske Fregatter og nogle mindre Orlogsskibe. Da alle Skibenø var samlede, fik de Ordre til at lette og stod op ad Skagen til. Peder Knudsens Galease var en af de daarligste Sejlere og kom derfor sammen med et Par andre Smaaskibe snart godt ned i Halen af Konvojen. Og det gav den kloge Karen Idéen til at slippe klar af Englænderne. Hun havde selvfølgelig, saa snart hun var blevet klar over Prisemesterens Svaghed for Rommen, og hans ringe Kendskab til Navigationen, regnet ud, at det var ved at benytte sig af disse Svagheder, at Skuden skulde hjerges. Da hun nu saa, at de sakkede mere og mere, havde hun sin Plan færdig. Hun fik Knudsen trukket til Side og fortalte ham, hvordan hun havde tænkt sig, at den skulde anstikkes, og den var godt regnet ud. Skipperen skulde, ved at benytte sig af Prisemesterens Ukendskab, paatage sig at faa Kursen sat saa tæt op under Norges Kyst som muligt, naar de om Natten var kommet de andre Skibe af Sigte. Jens Knudsen skulde paa en eller anden Maade faa Folkene drukket fulde, og naar de havde hældt tilstrækkeligt paa Dunken, skulde de uskadeliggøres, og Skibet sejles ind i den nærmeste norske Havn.

Og det gik nydeligt efter Bestikket. Hen ad Aften var de saa langt agten for Konvojen, at de ikke mere kunde se den nærmeste Orlogsmand. Skipper Knudsen lod nu Jens gaa op og fortælle Englænderne, at han ikke troede de vilde klare Skagens Rev paa den Kurs, de nu styrede. Han bad derfor Prisemesteren ulejlige sig ned i Kahytten for paa Kortet at faa vist, hvor langt det farlige Rev ragede ud. Den brave Britte blev ængstelig, da han hørte den Besked, og gik ned. Mens Peder Knudsen raadede Prisemesteren til at sætte Kursen længere over ad Norskekysten til, sørgede han samtidig for at lade ham faa Kig paa det lille, trinde Romanker, som Karen havde ladet titte frem under Køjetæpperne. Prisemesteren gik paa Maddingen, og med en vigtig Mine, som om han fuldstændig var med paa, hvor paa Kortet deres Plads var, gik han nedladende ind paa at holde længere Nordost over. Og saasntart han havde klaret det, spurgte han, hvad det var for et Anker, der laa ovre i Køjen. Peder Knudsen lod, som om han blev meget ked af dette Spørgsmaal og svarede undvigende, men Britannias gæve Søn halede Ankeret frem og snuste til det. Nu var Spillet gaaende, Peder tilstod, at det var hans Rom, men bad samtidig Prisemesteren, om han vilde beholde det som Tak for den gode Behandling, han og hans Jungmænd havde faaet hidtil. Det nedlod Hr. Prisemesteren sig naadigst til at modtage, og forsvandt derefter hurtigt med det kære Anker under Armen.

Nu begyndte Jens at spille sin Rolle. Han sørgede for, at de andre Englændere blev gjort bekendt med Byttet, deres Fører havde gjort, og pirrede saa listeligt til dem, at de gik til Prisemesteren og forlangte at faa en Part med. Det fik de saa ogsaa, og Resultatet blev ganske som Karen havde beregnet, at efter et Par Timers Forløb var de 5 Engelskmænd knippelfulde. Peder Knudsen satte saa Kursen lige over imod Norges Kyst, og da han hen imod Morgen fik Landkending, laasede han Englænderne inde i Forrummet og Kahytten, hvor de snorkende laa og sov deres Rus ud. Saa stod han med Galeasen ind til Hellesund, hvor han prajede en Lodsbaad. Og saa var Skib og Ladning reddet. Lodsens fik Besked om hele Historien, og da han havde faaet smidt Krogen i Havnen, gik han i Land og fortalte vidt og bredt om Karen, der ved sin gode Idé havde bidraget saa godt til Fartøjets Bjergning og Fangsten af de fem engelske Orlogsgaster.

»Pokers godt klaret af det Pigebarn, — jeg kan slet ikke forstaa, at hun er den samme som »Præstelusen!«

»Jeg heller ikke,« sagde den lille Tømmermand Aller, — »for se nu paa Sivert. Det er da let at se, at han i sine yngre Dage har været en rask og dygtig Mand, det er jo soleklart — — —«

»Tak for Din kønne Bedømmelse af mig, lille Ven,« afbrød Sivert, — »det er meget smukt ad Dig, at Du har saa pæne Tanker om mig, men alligevel vil jeg ikke sige, at jeg sætter synderlig Pris paa at blive bedømt af en saadan Grønskøtter, der laa med Suttin i Flaben, da en anden allerede havde været den halve Jord rundt, og taget mangan god Tørn for Konge og Land. — Rask og dygtig Mand i sine yngre Dage, — hvad Fanden regner Du mig da for nu?«

»Aa, lad nu være, Sivert, Du ved jo godt, hvad jeg mener. Det, jeg vil sige er bare, at naar man tænker sig Karen som det sølle Skrog, vi har kendt, og saa hører Dig fortælle om hvilken storartet Pige hun har været, — ja, saa er det da mærkværdigt.«

»Det er nu som Livet tar' paa en, Aller! Jeg har om justemet ikke haft ligefrem Medbør, saa allenfals dog jevn, god Vind med mig paa min Livssejls, og hun fik, som jeg ret straks skal fortælle Jer, baade Modvind og Havari. Og det tar' paa et Menneskeskrog som paa et Skibsskrog. Se nu for Eksempel »Phoenix«, der laa nede ud for Spaanehaven, — skulde nogen ha' set paa det forhuggede Blokskib, at det var den samme stolte Skude, der i 1810 løb af Stabelen med saa stor Festivitet, og som i mange Aar sejlede som en af vore smukkeste Orlogsmænd? Ak nej, baade Mennesker og Skibe bliver følt afrakkede, naar de ligger udsat for Vind og Vove, og ikke har nogen til at passe sig og værne om sig! — Naa, jeg maa vel løbe Linen ud, hvis I da ellers vil høre mere i Aften.

Nu traf det sig, at Orlogsbriggen »Lougen« laa i Havnen. Den var lige kommet ind fra en rask, lille Affære med en engelsk Orlogsmand, og laa nu under Reparation for den Skade, den havde lidt, — det var nu ikke synderligt, for Englænderne skød mestendels for højt, saa deres Kugler kun havde ramponeret Rejsning og Sejl. Orlogsmændene var altid i Bekneb for gode Søfolk, og da Peder Knudsen tænkte sig at de muligvis skulde faa Kig paa Sønnen eller Karen, foretrak han, skønt han vidste der var Engelskmænd i Farvandet, at gaa til Søs igen, frem for at blive liggende og maaske maatte afgive sine Jungmænd. Men den Rejse blev Karens Ulykke.

Lige fra Begyndelsen var det en skidt Tur. Allerede den første Dag, som de laa noget sønden for Flekkerø, traadte Skipperen fejl og styrtede ned gennem Lastlugen. Han blev slemt forslaaet og kunde ikke røre sig. De lagde ham paa Køjen, men da Vinden var nordlig, saa de vilde ha' Besvær med at komme tilbage til Hellesund, mente de det var bedst at fortsætte Rejsen. Det samme syntes Peder Knudsen, da han var kommet lidt til Hægterne, skønt han laa og jamrede sig svært. Det blæste friskt, og næste Morgen var de et godt Stykke til Søs. Ved Frokosttid gik Jens ned for at se til sin Far og gi' ham hans Morgendrikke, men kom straks efter styrtende op og raabte til Karen, som havde Roret, at hans Far var død. Og saadan forholdt det sig, den gamle Hædersmand havde ikke kunnet taale Faldet og den stærke Rystelse, — eller maaske havde han brækket Ryggen, hvad ved jeg? Død som en Sild var han allenfals.

Det var jo en drøj Tørn at ta' for de to unge Mennesker, men der var ikke Tid til at tude ret længe over det. Efterhaanden løjede det af til fuldstændigt Havblik; — noget nær det værste, der kunde hændes for dem. Med slægge, daskende Sejl laa de og drev i Dønningerne, og imens grejede de om Liget. Da de kunde vente at ligge flere Dage paa den Maade, svøbte de Liget ind i noget gammelt Sejldug, saa de kunde lade det gaa udenbords om nødvendigt. Hen ad Aften kom der dog en Smule Vind, men samtidig med at det blæste op, gik den mere og mere vestlig, og saa ramlede det sammen.

Ude i Horizonten tonede næsten Morgen ved Daggry en Sejler frem, som, da den kom nærmere, viste sig at være en engelsk Fregat, der hed »Proselyte«. Saa snart Jens Knudsen blev klar over det, drejede han Øst over for at undslippe, men det varede ikke længe, før Fregatten naaede dem, og sendte en Baad over. Resten flugte af sig selv, Karen og Jens blev taget om Bord i »Proselyten«, Liget af Peder Knudsen blev smidt i Havet med et Par Ballastjern bundet til Fødderne, og med Prisemandskab om Bord stod Galeasen efter Fregatten over ad Kattegat til.

Jeg kender ikke, hvornaar eller hvorledes de kom til England, og heller ikke, hvordan det gik Jens Knudsen, men Karen blev allenfals først sendt til Plymouth og senere til Chatham, uden at Englænderne opdagede hendes Køn. Og dermed begyndte en frygtelig Tid for hende. Hun blev, da hun kom til Chatham, sammen med en Del andre Ulykkesfæller, samlet sammen fra forskellige Priser, ført om Bord i et af Fangeskibene. Det var en vældig Kolos, og det var med stort Besvær, at Karen formaaede at slæbe sine Sager op ad den lange, stejle Trappe. Saa blev hun med de andre nye Fanger stillet til Mønstring paa Dækket, hvor hun fik udleveret en Køje og et Tæppe. Senere blev Fangerne drevet ned paa Batteriet, et mægtigt, mørkt og ildelugtende Rum, hvor flere hundrede Mennesker laa og sov i Køjer, som hang i to Lag under hinanden. Det var naturligvis ikke muligt for de nye at faa en Køje hængt op, men trætte og sultne maatte de smide sig paa Dækket, hvor de indrettede sig for Natten saa godt, som det var muligt.

Hvordan Livet var om Bord i Fangeskibene, kender I jo nok, det har jeg før fortalt Jer om. Saa kan i ogsaa tænke Jer, hvor drøjt det har været for Karen at leve der og gælde for et Mandfolk mellem alle disse Mennesker, hvoraf de fleste var raa og ubehøvede. Og alligevel klarede hun sig i over et halvt Aar, inden hun blev opdaget. Det var kun, fordi hendes Helbred begyndte at ta' Skade, og hun blev saa underlig i sin Opførsel, at hendes Kammerater fandt ud af, at hun var et Fruentimmer. Det var hendes Hoved, det var galt med. Kvinderne kan være saa udmærkede, saa modige og dygtige, som de være vil, — de kan taale Lidelser og Smerter uden at klage, og taalmodigt finde sig i meget, som vi andre vilde hyle over, men de er nu en Gang ikke som rigtige Mennesker indrettede paa i længere Tid at kunne udholde en Behandling af den Slags, som Engleskmændene bød vore Søfolk i de Møgekasser. Karens Sygdom kom saadan, at hun gav sig til at spekulere over Religionen, som mange Kvinder gør, naar det begynder at knibe for dem.

Der var den Gang en Præst, der frivilligt virkede i Fangeskibene, og som gjorde godt for vore uheldige Landsmænd. For Resten har I sagtens hørt hans Navn nævne, der er vist kun faa af vore, der ikke kender Pastor Rosings opofrende Arbejde mellem Fangerne. Jeg kunde fortælle Jer mange Træk om hans store Hjælpsomhed og Godhed, men saa kom vi ikke her fra før hen paa Dagvagten, og saa vilde Aller jo staa og sove ved sin Skarøkse i Morgen, og kanske hugge en Spaan af sit eget Ben!«

»Hvorfor er Du saa slem ved mig i Aften, Sivert, — jeg er dog en af Dine mest taknemmelige Tilhørere. Fyld Dit Glas og drik med mig, Du maa jo nok trænge til lidt Vaadt indenbords!«

»Saa isigt, saa isigt, Du smaa, — stik ikke Snablen for dybt i Glasset, mens Du er ung.«

»Aa hvad, Sivert, Du vil vel ikke ha', at jeg skal sidde og nippe til de rare Sager.«

»Holder Du lidt igen, mens Du er ung, kan Du ta' en langt større Ranson, naar Du bliver ældre, lille Ven! Du ved jo nok, at enhver af os har sin bestemte Ranson, der skal strække til for hele Livet, ikke sandt? Nu er der nogle Mennesker som bærer sig fornuftigt ad og kniber paa det, saa de har Glæde af »de rare Sager«, som Du kalder det, helt op i deres hæderlige Alderdom, — saadan som nu jeg. Andre tar' det hele saa fort som muligt, som til Eksempel Du. Men det

betaler sig skidt, min Far, for naar Du bliver nogle Aar ældre, gaar det Dig, som det er gaaet saa mangen anden, der ikke har forstaaet at rebe i Tide. Nej, — Punch hører ligesom Krudt, Fruentimmer og Medikamenter til den Slags farlige Sager, man skal omgaaes med Forsigtighed. Men alligevel, — Skaal i Stuen!«

Da de havde drukket, fortsatte Sivert sin Historie.

»Præstens Taler og venlige Formaninger gjorde et stærkt Indtryk paa Karen, og naar hun kunde, søgte hun ham og hørte opmærksomt paa ham. Og hvordan det nu gik til, saa begyndte hun at faa sygelige Nykker og regne det for en Synd imod Vorherre og hans Bud, at hun var trukket i Mandfolketøj og levede som Kammerat mellem Mændene. Hun blev sær og melankolsk, kunde ikke sove om Nætterne men laa og græd, vilde ikke spise sammen med de øvrige Fanger, og fik derfor ikke Mad nok. Paa den Vis kunde hun naturligvis ikke holde det gaaende, og saa blev hun rigtig syg. Det, at en Fange blev syg, var der ingen, som tog sig af, naar ikke vedkommende selv gjorde sig Umag for at faa Lægehjælp, og Karen fik derfor Lov at skøtte sig selv. Men et Par Dage efter kom Pastor Rosing om Bord og holdt Gudstjeneste, og under denne faldt Karen sammen. Saa opdagede et Par af Fangerne, at hun var et Fruentimmer, og fik fat i Præsten til hende. Hun fortalte Rosing, hvem hun var, og bad ham grædende, om han vilde bede for hende og tilgive hende, at hun havde gjort sig skyldig i den Store Synd. Præsten blev nok meget forbavset, men trøstede hende og sagde, at hun slet ikke havde gjort noget galt, og at han nok skulde hjælpe hende bort fra Prisonen, naar hun blot vilde være rolig. Han gik ogsaa straks til Kommandanten for Fangeskibet og fortalte ham Karens Historie med det Resultat, at han fik Lov til at ta' hende med sig i Land. Her fik han hende klædt passende paa, og sørgede for at faa hende indlogeret hos en rolig Familie. Paa den Maade slap Karen klar af Fangenskab, men den Skøre, hendes Hjerne havde faaet, blev hun ved at beholde. Hun var kommet til at se gammel og syg ud, og det friske, frejdige Præg der var over hende, da hun første Gang stak i Jens Knudsens Søndagstøj og tog Hyre i Galeasen, var borte og kom aldrig mere igen. Hun levede stille og passede sig selv, og det eneste, hun interesserede sig for, var at komme til alle de Gudstjenester og Møder, som Præsten holdt. Den fikse Idé, at hun havde syndet ved at leve og arbejde som Mandfolk, kunde Rosing ikke faa hende bort fra, og efterhaanden som Tiden gik, blev hun mere og mere besværlig for ham. Altid kunde han være vis paa at møde hende, og altid kom hun med de samme Selvanklager og Bekymringer, saa at den gode Mand, hvor venlig og kærlig han end var, dog til Slut fik den Mening, at det ikke var Trang til at trøstes ved at høre Guds Ord, men en sygelig Tilbøjelighed til at klage og besvære sig, der drev hende til hans Møder.

Sluttes.

Kommende Møder:

- Esbjerg-Kredsen:* den 3. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
Vejle-Kredsen: den 5. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
Horsens-Kredsen: den 6. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
Aalborg-Kredsen: den 7. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
Federikshavn-Kredsen: den 9. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
Hirtshals-Kredsen: den 10. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
Hadsund-Kredsen: den 12. Februar Foredrag af Søløjtnant *Rostock-Jensen* om »Teddy's Grønlandsfærd.
København-Kredsens Skyttelav: den 19. Februar Kl. 7 pr. ordinær Generalforsamling i Weinolds Selskabslokaler. Lokalkredsens Generalforsamling er Kl. 7½.